

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Sídlo ústavu: Hroznová 63/2, 656 06 Brno

Oblastní odbor Žatec, Chmelařské náměstí 1612, 438 01 Žatec

Chrastava 14. 4. 2014
č. j. UKZUZ 028393/2014

Zpráva č. 3 oblastního odboru ŽATEC o výskytu škodlivých organismů a poruch za období 31. 3. až 13. 4. 2014

1. Počasí

Sledované období se vyznačovalo typicky aprílovým průběhem počasí. Bylo slunečno (maximální teplota v rozmezí 20-23 °C), přechodně polojasno až se zataženou oblohou a s častými přeháňkami, ve druhé polovině sledovaného období místy i intenzivními. Objevují se bouřky (Semily, 3. 4.) a mlhy (Semily, 4. 4.). Silnější srážky byly pozorovány ve dnech 9 až 10. 4. v okresech Semily, kde bylo naměřeno 10 mm srážek, Děčín, Chomutov a Ústí nad Labem, kde bylo naměřeno 9 mm srážek. Naopak v okresech Litoměřice, Most a Teplice činí úhrn srážek za celé sledované období pouze 2-3 mm. V okrese Louny spadlo za celé období 5,5 mm srážek. V mnoha lokalitách je patrná nízká nasycenost půdního profilu vodou. Přízemní mrazíky jsou hlášeny 11. 4. z okresů Děčín, Semily, Ústí nad Labem a Jablonec nad Nisou, kde bylo v lokalitě Jizerka naměřeno -5 °C.

2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

Teplý průběh počasí s občasnými srážkami podpořil zrychlený růst vegetace, z polních plodin především řepky ozimé a ozimých obilovin. Ve srovnání s minulým rokem je vegetace o jeden měsíc urychlena. Pokračují jarní práce, bylo dokončeno setí jarních obilovin a slunečnice, probíhá setí kukuřice, cukrovky a máku a sázení brambor. Pokračuje hnojení již vzešlých plodin a jejich ošetření proti škůdcům a plevelům. V okrese Louny byla téměř většina porostů ozimého ječmene ošetřena růstovými regulátory. U většiny porostů řepky ozimé bylo provedeno poslední přihnojení. V Polabí bylo třeba v důsledku nedostatku srážek zavlažovat vysázenou sadbu zeleniny. Ve chmelnicích probíhá vláčení a jarní řez chmele, tj. ořezávání chmelové babky, drátkování, tj. zavěšování drátku a zapichování chmelovodičů. V sadech se dokončuje řez broskvoní.

OBILNINY

PŠENICE OZIMÁ (RF 26-32 BBCH, tj. šestá odnož viditelná až fáze 2. kolénka: 2. kolénko postižitelné, vzdálené min. 2 cm od 1. kolénka)

Střední výskyt **feosferiové skvrnitosti pšenice (*Phaeosphaeria nodorum*)** byl zjištěn v okrese Louny na Podbořansku (Lužec, 10. 4.).

Hodnotí se počet listů s výskytem pyknid tečkované plevové a listové skvrnitosti pšenice u 20 rostlin (odnoží) odebraných při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny).

Ošetření se provádí při dosažení prahu škodlivosti, jestliže je při pozorování nalezeno více než 12% listů s výskytem pyknid.

První výskyt **hnědé rzivosti pšenice (*Puccinia recondita*)** byl zjištěn v okrese Děčín (Vilémov u Šluknova, 8. 4.).

Od června/července (srpna) se objevují na líci listů méně často na pochvách, zřídka stéblech okrově hnědé až rezavě červené kupky, které pukají a uvolňují spory (uredospory).

Chemická ochrana přichází v úvahu, pokud ve fázi 39 DC (těsně před metáním) se vyskytují kupky na 5-15% odnoží nebo ve fázi 59 DC (konec metání) se nacházejí kupky na 10-20% odnoží (u silně náchylných odrůd platí nižší čísla).

Vzhledem k poměrně pozdním a nepravidelným výskytům rzi pšeničné vznikají problémy s včasným a tím i rentabilním nasazením fungicidu. Používáme-li přípravky proti padlí travnímu či tečkované plevové a listové skvrnitosti pšenice (braničnatce plevové), doporučujeme, zejména u odrůd náchylných vůči rzi pšeničné, volit ty přípravky, které ve svém spektru účinnosti mají uvedenu i účinnost proti rzím.

V okrese Litoměřice byl zjištěn střední výskyt **pyrenoforové skvrnitosti pšenice (*Pyrenophora tritici repens*)** (Podluský, 7. 4.).

Fungicidní ošetření se obvykle provádí v kombinaci proti komplexu listových chorob v období metání. Ošetřují se porosty, které mají skvrny choroby na horních třech listech v množství více jak 5% zasažených listů. Hodnotí se 20 rostlin při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny).

Střední výskyt **tečkované listové skvrnitosti pšenice (*Mycosphaerella graminicola*)** byl zjištěn v okrese Louny (Vidhostice, 1. 4.). První výskyt je hlášen z okresu Litoměřice (Slatina pod Hazmburkem, 1. 4., Třebenice, 8. 4.).

Hodnotí se počet listů s výskytem pyknid tečkované plevové a listové skvrnitosti pšenice u 20 rostlin (odnoží) odebraných při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny).

Ošetření se provádí při dosažení prahu škodlivosti, jestliže je při pozorování nalezeno více než 12 % listů s výskytem pyknid.

V okrese Litoměřice (Podluský, 7. 4.) byl zjištěn první výskyt imag **kříška polního (*Psammodictya alienus*)** a **mšice stěmchové (*Rhopalosiphum padi*)** (Podluský, 7. 4.).

Chemická ochrana se doporučuje při výskytu 3 a více jedinců na 100 smyků. Je třeba střídát insekticidy s různým mechanismem účinku za účelem předejití vzniku rezistence.

První výskyt imag **kohoutka černého (*Oulema melanopus*)** byl zjištěn v okresech Liberec (Svijanský Újezd, 1. 4.), Litoměřice (Radešín u Martiněvsí a Slatina pod Hazmburkem, 1. 4., Třebenice, 8. 4.), Teplice (Měrunice, 8. 4.) a Ústí nad Labem (Dubice nad Labem, 8. 4.).

V okrese Děčín (Vilémov u Šluknova, 2. 4.) a Ústí nad Labem (Řehlovice, 8. 4.) byl zjištěn první výskyt imag **kohoutka modrého (*Oulema galleciana*)**.

První vajíčka **kohoutků (*Oulema* sp.)** již byla zjištěna v okrese Litoměřice (Chotiněves, 10. 4.).

Hodnotí se počet dospělců obou druhů kohoutků. Kohoutci se vyskytují ve škodlivém množství v několikaletých cyklech. Larvy jsou škodlivější než dospělci. Napadené rostliny špatně metají a předčasně dozrávají. Jarní obilniny jsou k napadení citlivější než ozimé.

Přípravky na ochranu rostlin aplikujeme na základě monitorování škůdce smýkáním a vizuálním pozorováním výskytu vajíček a larev. V případě středního výskytu (od 0,3 do 0,7 dospělců na 1 smyk) lze očekávat, že za příznivých podmínek může výskyt vajíček a larev

překročit ekonomický práh škodlivosti, který nastává při výskytu 0,6 a více vajíček a larev na jednu odnož. Chemické ošetření se provádí v době, kdy je z vajíček vylíhlych více než 50 % larev.

JEČMEN OZIMÝ (RF 26-32 BBCH, tj. šestá odnož viditelná až fáze 2. kolénka: 2. kolénko postižitelné, vzdálené min. 2 cm od 1. kolénka)

Střední výskyt **žluté zakrslosti ječmene (Barley yellow dwarf virus)** byl pozorován a laboratorně potvrzen v okrese Česká Lípa (Blíževedly, 3. 4.).

Vir se přenáší perzistentním způsobem. Nejčastěji se projevuje žloutnutím rostlin, u některých druhů až červenáním (pšenice, oves, kukuřice). V případě silnějšího napadení rostliny špatně nebo vůbec nevymetají a kvítky jsou sterilní. U silných infekcí (zvláště časných podzimních infekcí) dochází k výrazným zakrslostem až odumírání rostlin. Obilniny infikované na jaře mají podstatně nižší výnosové ztráty než obilniny nakažené již na podzim. V oblastech s plošným výskytem virových zakrslostí obilnin sledujte aktuální informace o situaci a prognóze vývoje letové aktivity mšic a vývoje populace kříška polního.

Aktuální informace o situaci a prognóze vývoje letové aktivity mšic a dalších škodlivých organismů jsou uváděny v Aphid Bulletinu, který pravidelně vydává Ústřední kontrolní zkušební ústav zemědělský na těchto webových stránkách:

<http://eagri.cz/public/web/ukzuz/portal/skodlive-organismy/aphid-bulletin/>

V okrese Liberec byl zaznamenán střední výskyt **sít'ové skvrnitosti ječmene (Pyrenophora teres)** (Vlastibořice, 7. 4.).

Aplikace listových fungicidů přichází v úvahu při šíření choroby do vyšších listových pater. Nejspíše to bude již ve fázi 30 DC (vzpřimování porostu), obvykle kolem fáze 32-39 DC (2. kolénko až poslední list) výjimečně při počínajícím metání. Za prahovou hodnotu pro nasazení fungicidu lze považovat stav, kdy 20-30% druhých až čtvrtých listů shora vykazuje napadení. Vzhledem k charakteru fungicidů povolených proti sít'ovité a okrouhlé skvrnitosti ječmene lze přitom počítat skvrny způsobené touto skvrnitostí a původcem spály ječmene.

Silný výskyt **padlí ječmene (Blumeria graminis)** byl zjištěn v okrese Louny (Tuchořice, 8. 4.).

Pravidelné pozorování napadení rostlin padlím ječmene se provádí ve fázích plného odnožování a objevení se 2. kolénka (RF 25 a 32 BBCH). Hodnotí se 20 rostlin (odnoží) odebraných při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny).

Ošetření se doporučuje v období sloupkování, při dosažení prahu škodlivosti, jestliže více než 10 % rostlin (odnoží) je napadeno padlím ječmene.

Silný výskyt **spály ječmene (Rhynchosporium secalis)** byl zjištěn v okrese Louny (Ležky, 10. 4.).

Na ječmeni: od konce sloupkování na čepelích a pochvách listů zprvu vodnaté, modravě šedé skvrny, obvykle 0,5-2 cm dlouhé, které záhy od středu usychají a mění barvu na šedobílou. Tvar skvrn oválný až podélný, často s jedním koncem špičatým. Skvrny dostávají tmavohnědý okraj, který ostře ohraničuje skvrnu od zdravého pletiva. Pokud vznikne skvrna na bázi listové čepele, může přerušit úplně přísun živin a list zasychá. Od mléčné zralosti mohou být napadány i klasy, příznaky však jsou méně nápadné.

Použití fungicidu přichází v úvahu obvykle od fáze 37 DC (objevení posledního listu) do fáze 39 DC (plně vyvinutý praporcový list) při šíření choroby. Za orientační prahovou hodnotu lze považovat u ječmene 20-30 % napadených druhých až čtvrtých listů shora. Vzhledem k charakteru fungicidů povolených na spálu ječmene lze přitom skvrny spály a sít'ovité a okrouhlé skvrnitosti počítat. Při pozdější aplikaci fungicidů je třeba pečlivě zhodnotit možnost použití přípravku na ochranu rostlin při dodržení ochranné lhůty.

JEČMEN JARNÍ (RF 11–21 BBCH, tj. fáze 1. listu: 1. list rozvinutý až první odnož viditelná: počátek odnožování)

V okrese Litoměřice byl pozorován první výskyt síťovité skvrnitosti ječmene (*Pyrenophora teres*) (Třebenice, 1. 4.).

Ošetření porostů – viz ječmen ozimý.

V okrese Louny byl zjištěn první výskyt třásněnky obilné (*Frankliniella tenuicornis*) (Liběšovice, 1. 4.). Sáním jsou poškozeny téměř všechny porosty v okrese Louny.

LUSKOVINY

HRÁCH SETÝ (RF 11-12 BBCH, tj. 1. pravý list s vyvinutým palistem (nebo 1. úponkem) až 2. list se zálistkem a úponkem (či 2. úponkem))

První výskyt komplexní kořenové a krčkové spály hrachu (*Fusarium spp.*) byl zaznamenán v okrese Litoměřice (Nové Kopisty, 3. 4.).

V okresech Jablonec nad Nisou (Frýdštejn, 7. 4.), Litoměřice (Chotěšov u Vrbičan, 8. 4., Nové Kopisty, 3. 4. a Soběnice, 8. 4.) a Louny (Liběšice, 8. 4. a Lubenec 10. 4.) bylo zaznamenáno první poškození listů způsobené žírem dospělců listopase čárkovaného (*Sitona lineatus*).

Brouci škodí každoročně žírem na vzcházejících rostlinách. Obzvláště k velkým škodám dochází, jestliže suché a studené počasí brzdí rostliny ve vzrůstu. Naopak je-li dostatek jarní vláhy, rostliny poškození listů rychle nahradí. Úbytek kořenových hlízek způsobuje snížení výnosů. Larvami poškozené kořeny bývají napadány houbovými chorobami. Podobně jako listopas čárkovaný škodí i jiné druhy listopasa rodu Sitona.

Porosty se ošetřují postřikem v období od vzcházení do fáze 3-4 pravých listů.

OLEJNINY

ŘEPKA OZIMÁ (RF 34-63 BBCH, tj. 4. internodium viditelné až prvé otevřené květy)

V okrese Litoměřice byl zjištěn první výskyt fómového černání stonků řepky (*Leptosphaeria maculas*) (Vrbice u Mšeného, 1. 4.).

Proti tomuto patogenu je v současné době přímá ochrana bezpředmětná.

V okresech Česká Lípa (Kravaře v Čechách, Sosnová a Velký Grunov, 2. 4.) a Louny (Lipno, 2. 4.) byly nalezeny vpichy s vajíčky způsobené krytonoscem řepkovým (*Ceutorhynchus napi*) a na lokalitě Sosnová i vpichy s vajíčky od krytonosce čtyřzubého (*Ceutorhynchus pallidactylus*).

První výskyt krytonosce šešulového (*Ceutorhynchus obstrictus*) byl zjištěn v okrese Litoměřice (Roudnice nad Labem, 7. 4.) a Louny (Lipno, 8. 4.).

Krytonosec šešulový svým žírem umožňuje napadení šešulí bejlomorkou kapustovou. Oba škůdci společně mohou způsobit až 50 % ztráty na výnosech semen, zvláště v teplých letech. Navíc požerky brouků přispívají k napadení rostlin houbovými chorobami.

Hodnotí se výskyt brouků na rostlinách – 2 x týdně v období od kvetení řepky (asi 30 % květů na hlavním stonku kvete) do plného květu (asi 50 % květů na hlavním stonku otevřených, první korunní plátky již opadávají), fáze 63-65 BBCH. Pozorování se provádí na protilehlých stranách honu (bloku) ve vzdálenosti 5 m od okraje porostu, kde se vždy namátkově vybere a prohlédne, rovnoběžně s okrajem, 25 rostlin (vždy po 10 krocích 1 rostlina) a to v době mezi 9. a 11. nebo 16. a 18. hodinou, ve dnech, kdy teplota v dopoledních hodinách dosáhne alespoň 15 °C. Pozorovatel prochází opatrně porostem a počítá sedící dospělé krytonosce šešulového.

Porosty se ošetřují podle signalizace od fáze žlutého poupěte (59 BBCH) do konce plného květu (67 BBCH) při výskytu alespoň jednoho sedícího dospělé krytonosce šešulového na jednu rostlinu, zjištěno na 4 x 25 vrcholových květenstvích v době mezi 9-11 hodinou a mezi 16-18 hodinou za slunečného a klidného počasí, kdy teplota v dopoledních hodinách dosahuje alespoň 15 °C.

OKOPANINY

ŘEPA CUKROVKA (RF 01 BBA, tj. suché semeno)

V okrese Louny (Postoloprty a Staňkovice, 8. 4.) byl pozorován výskyt druhé generace **mšice makové (*Aphis fabae*)**.

PÍCNINY

VOJTĚŠKA (RF 25-29 BBCH, tj. prodlužovací růst lodyh příp. listová růžice vytvořena až poupata plně vyvinutá (plná butonizace))

V okrese Litoměřice byl zjištěn první výskyt **obecné skvrnitosti jetele (*Pseudopeziza medicaginis*)** a **padlí vojtěšky (*Erysiphe pisi Pisi*)** (Chodovlice, 8. 4.).

Střední výskyt imag **listopase čárkovaného (*Sitona lineatus*)** byl zaznamenán v okrese Litoměřice (Chodovlice, 1. 4.).

Ošetření porostů – viz hrách.

V okrese Litoměřice byl zjištěn první výskyt **nosatčíka obecného (*Protapion apricans*)** (Dobříň, 8. 4.).

PASTVINY, LOUKY, TTP

Střední výskyty **hraboše polního (*Microtus arvalis*)** byly pozorovány v okrese Česká Lípa (Domašice, 2. 4.), Děčín (Mezná u Hřenska a Vysoká Lípa, 8. 4.) a Ústí nad Labem (Libouchec, 1. 4.).

Pozorování hrabošů se provádí v porostech ozimů o výměře větší než 5 ha na počátku a na konci vegetace. Zjišťují se počty užívaných nor (nory s čerstvými výhrabky nebo pobytovými stopami) v přepočtu na 1 ha a to na základě 4 průchodů o šířce 2,5 m a délce 100 m, resp. cca 140 kroků (celkem 4 x 250 m = 1000 m) a vynásobením 10 x.

Ošetření je doporučeno při překročení prahu škodlivosti, to je při výskytu více jak 50 ti užívaných nor na 1ha.

Značnou aktivitu **krtky obecného (*Talpa europaea*)** pozorovali inspektoři v okrese Semily.

CHMEL (RF 07-12 BBCH, tj. chmelová babka s viditelným stonkem, neořezaná až druhý pár listů vyvinutý (počátek větvení))

V okresech Litoměřice (Liběšice, 8. 4. a Vědomice, 2. 4.) a Louny (Hříškov, 7. 4.) byl pozorován první výskyt dospělců **dřepčíka chmelového (*Psylliodes attenuata*)** na neseříznutých výhonech rašícího chmelu. Silný výskyt byl zaznamenán 8. 4. na lokalitě Siřejovice.

Ochranný zásah proti jarní generaci dřepčíka chmelového se doporučuje provést při zjištění střední intenzity napadení, tj. poškození (děrování) 5-10% listové plochy.

V okrese Litoměřice (Liběšice a Vědomice, 8. 4.) a Louny (Hříškov, 7. 4.) zaznamenán první výskyt dospělců **lalokonosce libeckového (Otiiorhynchus liqustici)**. Na lokalitě Vědomice byl výskyt na některých místech silný.

Pozorování se provádí 1 x týdně od začátku rašení výhonků chmele po řezu, až do zavedení chmele. Zjišťuje se počet brouků na 20 ti náhodně označených místech chmelnice a pěti rostlinách za sebou.

Ošetření je doporučeno při překročení prahu škodlivosti, to je při výskytu více jak 100 a více brouků na 100 rostlin chmele.

OVOCNÉ DŘEVINY

Jádroviny

JABLOŇ (51-57 BBA, tj. zaoblování květních pupenů, šupiny pupenů prodloužené, objevují se světle zbarvené části až prodlužování květních (korunních) lístků, kališní lístky slabě otevřené, korunní lístky sotva viditelné (stadium růžové poupě))

První výskyt **padlí jabloně (Podosphaera leucotricha)** byl zjištěn v okrese Louny (Libočany, 10. 4.).

Bělavé moučnaté povlaky na letorostech, listech, květech a mladých plodech. Povlaky jsou tvořeny podhoubím, na němž se na konidioforech diferencují konidie. Padlí jabloňové je povrchový parazit, do pletiv hostitele pronikají haustoria, která zajišťují výživu houby. V důsledku poškození a odumírání povrchových buněk se postižené části zbarvují šedozeleně, dochází k redukci růstu a k deformacím až zasychání letorostů a listů. Na napadených plodech se projevuje nápadná síťovitá rzivost, která je patrná až do sklizně. Při sekundární infekci vyvinutých listů vznikají světle zelené neohraničené skvrny, obvykle jen s nenápadným porostem podhoubí, dochází k mírným deformacím listů.

Chemická ochrana je nezbytná především u náchylných odrůd na lokalitách pravidelného výskytu. Poprvé se ošetřuje v období těsně před, či na počátku sekundárního šíření choroby (1-2 týdny před květem) a dále dle potřeby až do července. Interval mezi postřiky by měl zohlednit infekční tlak (vhodnost podmínek pro šíření a skutečný výskyt) a možnosti použitého fungicidu (7-14 dnů). Převážná část fungicidů používaných proti strupovitosti jabloně je účinná také na padlí jabloňové.

V okresech Litoměřice (Dobříň, 8. 4.) a Semily (Žernov, 3. 4.) byl zjištěn první výskyt **květopase jabloňového (Anthonomus pomorum)**.

V okrese Děčín (Březiny u Děčína, 4. 4.) byl zjištěn střední výskyt **mšice jabloňové (Aphis pomi)** a **obalečů (Tortricidae)**, silný výskyt **pídalky podzimní (Operophtera brumata)**, první výskyt **mery jabloňové (Cacopsylla mali)**, **mšice jitrocelové (Dysaphis plantaginea)**, a **tmavoskvrnáče zhoubného (Erannis defoliaria)**.

V okrese Litoměřice (Žalhostice, 31. 3.) byl zjištěn první výskyt kolonií **mšice jabloňové (Aphis pomi)**.

Lokálně silný výskyt **svilušky ovocné (Panonychus ulmi)** byl zjištěn v okrese Litoměřice (Kamýk u Litoměřic, 1. 4.). Na stejné lokalitě byl pomocí sklepu zjištěn první dospělec **zobonosky jablečné (Caenorhinus aequatus)**.

Silný nálet **obaleče trnkového (Grapholita janthinana)** do feromonových lapačů byl zaznamenán v okrese Česká Lípa (Pavlovice u Jestřebí, 9. 4.) první týden po jejich vyvěšení.

Peckoviny

SLIVON (RF 63-65 BBA, tj. asi 30% květů otevřeno až plný květ, nejméně 50% květů otevřeno první korunní lístky padají při dotyku)

První poškození listů žírem housenek **pídalky podzimní (*Operophtera brumata*)** bylo pozorováno v okrese Litoměřice (Dobříň, 31. 3.). 8. 4. byl již výskyt silný.

BRSLINY (RF 55 BBA, tj. první jednotlivé květy jsou viditelné (ještě zavřené))

V okrese Litoměřice byl pozorován první výskyt **padlí brslenu (*Microsphaera berberidis*)** (Žitenice, 8. 4.) a zámotků housenek **předivky brslenové (*Yponomeuta cagnagellus*)** (Libotenice, 2. 4.).

OSTATNÍ

V okrese Semily (Sekerkovy Loučky, 10. 4.) byl inspektory pozorován střední až silný výskyt dospělců **slimáčekovitých (*Agriolimacidae*)**.

Za Oblastní odbor Žatec zpracovala: Ing. Lenka Juračková